

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ"
для студентів спеціальності
8.03050802 "Банківська справа"
всіх форм навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014

Затверджено на засіданні кафедри банківської справи.
Протокол № 2 від 20.09.2013 р.

Укладачі: Колодізев О. М.
Губарєва І. О.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" для студентів спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" всіх форм навчання / укл. О. М. Колодізев, І. О. Губарєва. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 37 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал щодо закріплення знань (самостійну роботу, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050802 "Банківська справа".

Вступ

Протягом останніх років в Україні було досягнуто певних елементів стабілізації банківської системи зі збереженням її ринкової орієнтації. Основними напрямками подальшого розвитку банківської системи України є: підвищення стійкості банківської системи до криз; зміцнення довіри до банківської системи з боку вкладників та інвесторів; активізація діяльності банків із залучення коштів та їх трансформації у кредити для реального сектору економіки. Вирішення поставлених завдань неможливе без розробки методології ефективного управління комерційними банками в умовах трансформації економіки України.

Пошук і дослідження адекватних методів виявлення та управління ризиками перетворюється на складну проблему, яку необхідно вирішувати керівництву кожного банку.

Навчальну дисципліну "Фінансовий менеджмент у банку" віднесено до освітньо-професійних дисциплін підготовки магістрів за спеціальністю "Банківська справа". Робочу програму навчальної дисципліни розроблено відповідно до вимог галузевого стандарту вищої освіти МОН України на базі освітньо-професійної програми підготовки магістра, розробленої Науково-методичною комісією з економіки і підприємництва МОН України.

Мета навчальної дисципліни – викладання студентам необхідних теоретичних основ, методичних підходів і практичних навичок щодо принципів, прийомів і методів управління в галузі банківської діяльності.

Для досягнення мети такі **основні завдання**: засвоєння теорії і практики управління комерційним банком в умовах ринкової економіки; оволодіння стратегією поведінки на ринку банківських послуг в умовах нестабільності фінансово-кредитної системи; узагальнення сучасних підходів та методів щодо управління основними банківськими операціями; вивчення новітніх методів управління банком.

Предметом навчальної дисципліни є економічні, організаційні, правові питання, що виникають у процесі управління комерційним банком.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь знань, спеціальність, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 6, у тому числі: змістовних модулів – 2, самостійна робота	Галузь знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Обов'язкова. Рік підготовки: 5 (1). Семестр: 9, 10 (1, 2)
Кількість годин: усього 216 годин; за змістовними модулями: модуль 1 – 108 годин, модуль 2 – 108 годин	Назва та шифр спеціальності: "Банківська справа" 8.03050802	Лекції: кількість годин – 30. Практичні (семінарські) заняття: кількість годин – 34. Самостійна робота: кількість годин – 152
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни: 34. Кількість годин на тиждень – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: ПМК, іспит

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних (семінарських). Велике значення для вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів.

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знаннями та навичками в галузі грошей та кредиту, банківських операцій, бухгалтерського обліку.

При викладенні навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" основна увага приділяється поєднанню теорії і практики, що сприяє оволодінню студентами певних компетентностей.

Компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. Згідно з Національною рамкою кваліфікацій перелік предметних компетентностей у розрізі тематики навчальної дисципліни та опис кваліфікаційних характеристик рівня 7 ("магістр") в рамках навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку"

наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Предметні компетентності та кваліфікаційні характеристики, якими мають володіти випускники спеціальності 8.03050802 "Банківська справа" освітньо-кваліфікаційного рівня "Магістр" після вивчення навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку"

Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
1	2	3	4
1. Здатність до планування діяльності банку			
Знати особливості, стратегічного, тактичного, оперативного планування в банку. Знати механізм бюджетування. Розуміти основи організації планування в банку.	Уміти розробляти комплексний стратегічний план діяльності банку. Уміти виділяти та розкривати сутність видів та етапів стратегічного, тактичного і фінансового планування в банку. Уміти обґрунтовувати основні економічні та фінансові параметри бізнес-плану. Уміти розробляти поточні плани банку, що містять дослідження та розробку банківських продуктів та послуг, їх матеріальне та кадрове забезпечення, просування на ринку. Уміти планувати організаційну структуру банку. Уміти планувати і прогнозувати грошові потоки банку	Донесення інформації про особливості планування в банку. Розробляти пропозиції щодо удосконалення процесу планування в банку. Викладати механізм планування в банку та методи підвищення його ефективності	Відповідальність за якість сформованих планів. Прийняття рішень у складних непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
2. Здатність до забезпечення функціонування банку			
Знати особливості побудови організаційної структури банку. Знати методи реорганізації банківської діяльності. Знати особливості організації проведення банківських операцій	Уміти будувати організаційну структуру банку з чітким розподілом та закріпленням відповідних функцій і задач за окремими посадами. Уміти аналізувати ефективність побудови організаційної структури та виявляти в ній "вузькі місця"	Розробляти методологічне забезпечення для організації проведення банківських операцій. Викладати організацію банківської діяльності та основні напрями реформування	Відповідальність за якість організації діяльності в банку. Здатність критично оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні та інші події та явища на підставі відповідного обсягу знань

Продовження табл. 2

1	2	3	4
3. Створення системи управління банком у відповідності до вимог ринку			
Знати механізм управління банківськими процесами. Знати особливості управління активами і пасивами банку. Знати особливості управління банківськими ризиками	Уміти формувати систему управління банківськими процесами. Уміти використовувати облікову та аналітичну інформацію для прийняття управлінських рішень. Уміти здійснювати управління банківськими операціями. Уміти здійснювати управління фінансовою стійкістю банку	Розробляти методологічне забезпечення управління банківськими процесами. Розробляти пропозиції щодо удосконалення управління банківської діяльності	Впроваджувати систему антикризового управління банком. Розробляти і впроваджувати новітні методи управління банком. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
4. Здатність до оцінки ефективності управління банком			
Знати методи для оцінки фінансової стійкості банку. Знати методи для оцінки ефективності управління банку	Уміти визначати рейтинг банку з використанням різноманітних рейтингових моделей. Уміти здійснювати лінійне упорядкування багатомірних об'єктів	Викладати методи оцінки ефективності управління банком	Відповідальність за якість документів. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання
5. Контроль за діяльністю банку			
Знати особливості організації контролю в банку. Знати нормативні вимоги щодо банківської діяльності	Уміти перевіряти основні показники фінансово-економічної діяльності банку. Уміти перевіряти правильність розрахунку та виконання нормативів встановлених Національним банком України (НБУ). Уміти контролювати якість портфелів активів. Уміти контролювати достатність ресурсної бази	Донесення інформації про особливості контролю в банку	Відповідальність за якість контролю за банківськими процесами. Відповідальність за якість сформованих аналітичних розрахунків. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

1	2	3	4
6. Здатність до обліку банківських операцій			
Знати поняття і складові облікової політики банку. Знати організацію обліку операцій банку.	Уміти вести облік отриманих та наданих кредитів, номінал кредиту, кредитного договору та зобов'язань з кредитування, гарантій та застави. Уміти вести облік. Уміти вести облік операцій репо. Уміти вести облік кредитних операцій, пов'язаних з вексельним обігом	Встановлення комунікативного контакту з клієнтами та контрагентами банку, із співробітниками фінансової установи	Відповідальність за якість сформованих аналітичних рахунків та бухгалтерських проведень. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб
7. Здатність до складання фінансової звітності банку			
Знати особливості формування фінансового результату банку	Уміти застосовувати методику складання балансу банку. Уміти застосовувати методику складання звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів	Встановлення комунікативного контакту із співробітниками фінансової установи. Донесення інформації щодо доходів та витрат банку	Відповідальність за якість сформованої звітності банку. Здатність до подальшого навчання і самовдосконалення та навчання інших осіб

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Приступаючи до вивчення дисципліни, студент має ознайомитися з програмою дисципліни, з її структурою, змістом та обсягом кожного з навчальних модулів, формами та методами навчання, видами та методами контролю знань, методикою оцінювання навчальної роботи.

Тематичний план дисципліни складається з двох змістовних модулів, кожний з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни. Навчальний процес згідно з програмою навчальної дисципліни здійснюється у таких формах: лекційні, семінарські та

практичні заняття; самостійна робота студентів. Структура залікового кредиту навчальної дисципліни наведена в табл. 3.

Таблиця 3

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин, відведених на:		
	лекції	практичні (семінарські) заняття	самостійну роботу
Змістовний модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку			
Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку	4	4	18
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю	4	4	18
Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку	4	4	18
Тема 4. Система планування банківської діяльності	4	6	20
Разом годин за модулем	16	18	74
Змістовний модуль 2. Методи управління банківськими операціями та ризиками			
Тема 5. Управління капіталом банку	2	2	9
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку	2	2	9
Тема 7. Управління активами і пасивами банку	2	2	9
Тема 8. Управління кредитним портфелем банку	2	2	12
Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	2	2	12
Тема 10. Управління ліквідністю банку	2	2	13
Тема 11. Управління прибутковістю банку	2	4	14
Разом годин за модулем	14	16	78
Всього годин	30	34	152

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку

Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку

1.1. Сутність та зміст банківського фінансового менеджменту. Поняття менеджменту у загальному розумінні. Менеджмент як самостійний вид професійної діяльності. Менеджмент як система управління. Суть менеджменту як економічної категорії, об'єктивні основи управління. Зміст банківського менеджменту, його специфіка.

1.2. Принципи, цілі, завдання та напрями фінансового менеджменту в банку. Зміст принципів менеджменту. Принципи, які характеризують банківський менеджмент як науку. Принципи банківського менеджменту як практичної діяльності. Головна мета банківського фінансового менеджменту. Загальні та конкретні завдання, що вирішуються у банківському менеджменті.

1.3. Функції фінансового менеджменту в банку. Функції фінансового менеджменту як інструменти управління. Системний та процесний підхід до менеджменту в комерційному банку. Функціональна модель фінансового менеджменту в банку.

Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю

2.1. Процес стратегічного управління. Визначення стратегії діяльності банку. Завдання менеджера щодо створення і реалізації стратегії. Складові стратегії банку. Реалізація стратегії. Реальна стратегія банку, що складається з двох частин – запланованої і випадкової. Елементи стратегії компанії.

2.2. Особливості стратегічного менеджменту в банку. Мета стратегічного банківського менеджменту. Організаційні етапи стратегічного менеджменту. Ситуаційний стратегічний аналіз. Зовнішній та внутрішній аналіз. SWOT-аналіз як інструмент стратегічного управління. Поняття "стратегічне бачення діяльності банку". Організаційні етапи стратегічного менеджменту в банку.

Тема 3. Система планування банківської діяльності

3.1. Сутність, основні завдання та етапи планування банківської діяльності. Визначення процесу планування банківської діяльності. Основні завдання, що вирішуються у процесі розробки плану діяльності. Напрямки планування банківської діяльності. Врахування внутрішніх і зовнішніх факторів в процесі планування.

3.2. Стратегічне планування розвитку банку. Сутність стратегічного планування. Вироблення концепції розвитку банку. Визначення цілей і завдань банку. Аналіз зовнішніх та внутрішніх чинників в процесі стратегічного планування.

3.3. Особливості тактичного і фінансового планування. Тактичне планування у банку, його характеристики. Структура бізнес-плану банку. Фінансове планування діяльності банку. Створення бюджетів.

Тема 4. Органи управління та організаційна структура банку

4.1. Організаційні процеси в банківському менеджменті. Сутність функціонування та розвитку як основних внутрішніх процесів у банку. Види внутрішніх організаційних процесів та функцій. Форми розвитку організації: організаційне проектування та організаційна раціоналізація, їх відмінності. Об'єктивні та суб'єктивні фактори, що впливають на процес реорганізації. Напрямки організаційного розвитку: структуризація, композиція, регламентація, орієнтація.

4.2. Принципи організаційної побудови банку. Класифікація суб'єктів управління комерційного банку. Органи управління банку та їх повноваження. Вплив на організаційну структуру банку специфіки його діяльності, стратегічних і тактичних цілей, історії розвитку. Основні принципи організаційного процесу в банку.

4.3. Основні типи організаційних структур у банках. Організаційні структури за принципом бюрократії. Функціональні організаційні структури. Дивізіональні організаційні структури. Адаптивні організаційні структури та їх види: проектні структури, матричні структури, конгломерати.

Змістовний модуль 2. Методи управління банківськими операціями та ризиками

Тема 5. Управління капіталом у банку

5.1. Структура пасивів та їх види. Сутність пасивних операцій комерційного банку. Розподіл пасивів за видами на власні, залучені і позичені. Власні ресурси комерційного банку та особливості їх

створення. Залучені кошти як переважна частина ресурсів банку. Роль запозичених коштів банку для підтримки поточної банківської ліквідності.

5.2. Капітал банку та його функції. Поняття капіталу банку. Структура банківського капіталу. Функції капіталу банку: оперативна, захисна, регульовальна. Проблема адекватності капіталу.

5.3. Методи визначення достатності капіталу. Методи оцінки вартості капіталу. Процес планування потреби в капіталі. Методи визначення достатності капіталу. Оптимізація рівня капіталізації банку.

5.4. Методи управління капіталом банку. Залучення капіталу із внутрішніх джерел. Сучасні підходи до реалізації дивідендної політики у банківському менеджменті. Провідні концепції дивідендної політики.

Тема 6. Управління зобов'язаннями банку

6.1. Зобов'язання банку та особливості їх формування. Сутність і необхідність управління зобов'язаннями банку. Проблема формування оптимальної структури пасивів банку. Депозитні і недепозитні зобов'язання банку.

6.1. Управління залученими коштами. Структура залучених коштів. Види депозитів. Цінові та нецінові методи управління залученими коштами. Визначення депозитної ставки. Методи визначення витрат на залучення банківських ресурсів. "Точка беззбитковості" банку.

6.2. Особливості управління запозиченими коштами. Недепозитні джерела формування ресурсів комерційного банку. Особливості процесу управління запозиченими джерелами коштів.

Тема 7. Управління активами та пасивами банку

7.1. Структура активів та їх види. Сутність управління активами. Поняття активів банку. Необхідність управління активами. Види активів банку. Методи управління окремими видами активів банку. Перспективи розвитку активних операцій комерційних банків.

7.2. Принципи організації управління активами і пасивами в банку. Вплив регулятивної функції НБУ на методи управління активами і пасивами. Сутність і механізм управління активами-пасивами комерційного банку.

7.3. *Моделі управління активними та пасивними операціями в банку.* Інтегрований підхід в управлінні активами і пасивами банку. Бухгалтерська та економічна моделі управління активами і пасивами. Управління процентним ризиком.

Тема 8. Управління кредитним портфелем комерційного банку

8.1. *Управління дохідністю кредитного портфеля банку.* Організація кредитної діяльності. Кредитна політика банку та її реалізація. Управління дохідністю кредитного портфеля та методи ціноутворення за кредитами.

8.2. *Методи управління кредитним ризиком.* Управління кредитним ризиком на рівні окремої позики та на рівні кредитного портфеля. Методика оцінювання якості кредитного портфеля.

8.3. *Методи управління проблемними кредитами.* Характеристика основних методів управління проблемними кредитами. Зміст та етапи проведення реабілітації проблемного кредиту.

Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку

9.1. *Стратегії формування портфеля цінних паперів.* Сутність інвестиційної діяльності банку. Стратегії формування портфеля цінних паперів. Класифікації та функції портфеля цінних паперів. Типи портфелів цінних паперів банку.

9.2. *Методи визначення дохідності та оцінки ризику цінних паперів.* Критерії оцінки надійності портфеля цінних паперів. Фактори, які впливають на рівень дохідності цінних паперів. Ризики, притаманні операціям з цінними паперами.

9.3. *Методи управління інвестиційним ризиком.* Сутність інвестиційного горизонту. Стратегії управління інвестиційним горизонтом. Аналіз кривої дохідності. Дюрація цінного папера.

Тема 10. Управління ліквідністю банку

10.1. *Поняття банківської ліквідності.* Поняття ліквідності комерційного банку. Вплив структури активів на ліквідність балансу

банку. Залежність ліквідності банку від рівня ризику окремих банківських операцій. Стратегії управління ліквідністю комерційного банку.

10.2. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах. Три підходи рішення ліквідності банку: забезпечення ліквідності за рахунок активів, забезпечення ліквідності за рахунок позикових ліквідних коштів, збалансоване управління ліквідністю.

10.3. Методи управління ризиком ліквідності. Методи та інструменти управління ліквідністю комерційного банку. Метод конверсії фондів. Метод управління резервною позицією. Метод управління кредитною позицією. Сек'юритизація.

Тема 11. Управління прибутковістю банку

11.1. Фінансова стійкість комерційного банку. Підходи до оцінювання діяльності банку. Елементи стійкості комерційного банку. Структура банківських доходів і витрат. Функції прибутку.

11.2. Визначення прибутковості комерційного банку. Поняття прибутковості банку. Показники прибутковості банку.

11.3. Управління прибутковістю банку. Планування підвищення прибутковості діяльності банку з урахуванням допустимого рівня ризику. Моделі управління прибутковістю банківської діяльності.

4. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку

Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку

1. Сутність та зміст банківського фінансового менеджменту.
  2. Принципи, цілі, завдання та напрями фінансового менеджменту в банку.
  3. Функції фінансового менеджменту в банку.
- Література: [3; 7; 9; 19].

Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю

1. Процес стратегічного управління.
2. Особливості стратегічного менеджменту в банку.

Література: [3; 6; 16; 19].

Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку

1. Організаційні процеси в банківському менеджменті.
2. Принципи організаційної побудови банку.
3. Основні типи організаційних структур у банках.

Література: [3; 6; 16; 19].

Тема 4. Система планування банківської діяльності

1. Сутність, основні завдання та етапи планування банківської діяльності.
2. Стратегічне планування розвитку банку.
3. Особливості тактичного і фінансового планування.

Література: [3; 6; 7; 15 – 17].

Змістовний модуль 2. Методи управління банківськими операціями та ризиками

Тема 5. Управління капіталом у банку

1. Структура пасивів та їх види.
2. Капітал банку та його функції.
3. Методи визначення достатності капіталу.

Література: [2; 3; 7; 18 – 20].

Тема 6. Управління зобов'язаннями банку

1. Зобов'язання банку та особливості їх формування.
2. Управління залученими коштами.
3. Особливості управління запозиченими коштами.

Література: [1 – 3; 9; 14; 19; 22].

Тема 7. Управління активами та пасивами банку

1. Структура активів та їх види. Сутність управління активами.
  2. Принципи організації управління активами і пасивами в банку.
  3. Моделі управління активними та пасивними операціями в банку.
- Література: [2; 7; 9; 18; 21].

Тема 8. Управління кредитним портфелем комерційного банку

1. Управління дохідністю кредитного портфеля банку.
  2. Методи управління кредитним ризиком.
  3. Методи управління проблемними кредитами.
- Література: [2; 6; 7; 12; 13; 20; 21].

Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку

1. Стратегії формування портфеля цінних паперів.
  2. Методи визначення дохідності та оцінки ризику цінних паперів.
  3. Методи управління інвестиційним ризиком.
- Література: [4; 6; 7; 9; 17; 20; 21].

Тема 10. Управління ліквідністю банку

1. Поняття банківської ліквідності.
  2. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах.
  3. Методи управління ризиком ліквідності.
- Література: [4; 7; 12; 16; 20].

Тема 11. Управління прибутковістю банку

1. Фінансова стійкість комерційного банку.
  2. Визначення прибутковості комерційного банку.
  3. Управління прибутковістю банку.
- Література: [1; 2; 8; 9; 15 – 17; 22].

5. Плани семінарських (практичних) занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, спрямована на закріплення студентом теоретичних знань, при якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до котрих студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії тощо. Отримані студентом оцінки за семінарські заняття враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни.

Практичне заняття – це форма навчального заняття, при якій викладач формує вміння та навички практичного застосування отриманих знань шляхом індивідуального виконання студентом запропонованих викладачем завдань. Оцінки, отримані студентом за окремі практичні заняття, враховуються при виставленні поточної модульної (практичний модульний контроль) оцінки з даної навчальної дисципліни.

План проведення практичних (семінарських) занять наведено в табл. 4.

Таблиця 4

План проведення практичних (семінарських) занять

Назва теми	Перелік практичної роботи (опрацьованих питань)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовний модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку			
Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку	1. Дайте визначення понять "менеджмент", "банківський менеджмент", "фінансовий менеджмент у банку". 2. У чому полягають головна мета і завдання банківського менеджменту? 3. Охарактеризуйте предмет, об'єкт та суб'єкт управління фінансового менеджменту	4	[3; 7; 9; 19]
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю	1. Сутність процесу стратегічного управління? 2. Опишіть алгоритм розробки стратегії в комерційному банку. Назвіть характерні риси стратегічного менеджменту в банку. 3. Яке призначення носить процедура ситуаційного і SWOT-аналізу в процесі вироблення стратегії банку?	4	[3; 6; 16; 19]

	4. Що таке конкурентна перевага і які основні шляхи її досягнення в банківській сфері?		
Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку	1. Дайте визначення функціонування та розвитку організації. 2. Якими є основні ознаки організаційного проектування і організаційної раціоналізації? 3. Яким критеріям має відповідати організаційна структура ? 4. Розкрийте зміст принципів структуризації. 5. Назвіть основні риси функціональної організаційної структури	4	[3; 6; 16; 19]

Закінчення табл. 4

1	2	3	4
Тема 4. Система планування банківської діяльності	1. Охарактеризуйте сутність, основні завдання, мету і функції планування банківської діяльності. 2. Які види й етапи має планування? Яку роль відіграє у плануванні нормативна база?	6	[3; 6; 7; 15 – 17]
Змістовний модуль 2. Методи управління банківськими операціями та ризиками			
Тема 5. Управління капіталом у банку	1. Охарактеризуйте процес планування потреби в капіталі. 2. Назвіть внутрішні і зовнішні джерела нарощування капіталу банку. 3. Дайте визначення поняття "адекватність капіталу"	2	[2; 3; 7; 18 – 20]
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку	1. Які фактори повинні враховуватися менеджерами банку при залученні ресурсів ? 2. Які джерела мобілізації ресурсів є найбільш вигідними для банку з фінансової точки зору?	2	[1 – 3; 9; 14; 19; 22]
Тема 7. Управління активами і пасивами банку	1. Дайте характеристику основним групам банківських активів з точки зору їх ризику, ліквідності і дохідності. 2. Що таке сек'юритизація активів ? 3. Поясніть, у чому полягає інтегрований підхід до управління активами і пасивами	2	[2; 7; 9; 18; 21]
Тема 8. Управління кредитним портфелем банку	1. Напрями регулювання з боку НБУ банківського кредитування? 2. Управління кредитним ризиком у банку. 3. Які основні джерела погашення кредиту?	2	[2; 6; 7; 12; 13; 20; 21]

Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	1. Які основні завдання постають перед банками у процесі формування та управління портфелем цінних паперів? 2. Принципи та стратегії формування портфеля цінних паперів?	2	[4; 6; 7; 9; 17; 20; 21]
Тема 10. Управління ліквідністю банку	1. Назвіть фактори, що впливають на потребу банку в ліквідних коштах. 2. Розкрийте поняття ліквідної позиції банку. 3. Що означає поняття "розрив ліквідності"? 4. Дайте характеристику способів оцінки потреби банку у ліквідних коштах	2	[4; 7; 12; 16; 20]
Тема 11. Управління прибутковістю банку	1. Методи аналізу фінансового стану комерційного банку. 2. Рейтингова оцінка діяльності банків	4	[1; 2; 8; 9; 15 – 17; 22]

6. Самостійна робота студентів

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
  2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
  3. Підготовка до семінарських і практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
  4. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самостійного поглибленого вивчення та самоконтролю.
- Перелік питань для самостійного опрацювання подано в табл. 5.

Таблиця 5

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання (за модулями та темами)	Література
1	2	3
Змістовний модуль 1. Сутність, зміст, принципи та функції фінансового менеджменту в банку		
Тема 1. Засади фінансового менеджменту в	1. Функції фінансового менеджера в банку. 2. Керуючі впливи на об'єкти управління в системі банківського фінансового	[3; 7; 9; 19]

банку	менеджменту 3. Еволюція теорії фінансового менеджменту. 4. Міжнародні аспекти фінансового менеджменту	
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю	1. Вибір ринкової стратегії діяльності банку. 2. Стратегічне управління банківськими ризиками. 3. Нормативна база, що використовується для стратегічного планування діяльності банку. 4. Стратегічне планування в умовах багатокритеріальності	[3; 6; 16; 19]
Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку	1. Варіанти організаційних структур у банківській справі. 2. Особливості реорганізації у структурі банку. 3. Комбіновані структури управління	[3; 6; 7; 15 – 17]

Продовження табл. 5

1	2	3
Тема 4. Система планування банківської діяльності	1. Основні принципи системи бюджетування в комерційному банку. 2. Організація процесу планування банківської діяльності в зарубіжній практиці. 3. Фінансова політика банку, її складові	[3; 6; 16; 19]
Змістовний модуль 2. Методи управління банківськими операціями та ризиками		
Тема 5. Управління капіталом у банку	1. Вплив регулятивної функції НБУ на методи управління капіталом банку. 2. Механізм злиття та поглинання в банківській системі. 3. Як дивідендна політика впливає на вартість капіталу банку? 4. Механізм створення та реєстрації комерційних банків. 5. Тенденції розвитку рівня капіталізації банків України	[2; 3; 7; 18 – 20]
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку	1. Що таке ефективна річна процентна ставка? 2. Охарактеризуйте заходи у сфері управління пасивами у період зниження (підвищення) ринкових процентних ставок. 3. У чому полягає сутність балансового, ринкового, та податкового факторів, які враховуються при залученні ресурсів?	[1 – 3; 9; 14; 19; 22]
Тема 7. Управління	1. Дайте характеристику методам управління активами і пасивами банку, зупинившись на	[2; 7; 9; 18; 20; 23]

активами і пасивами банку	їх перевагах і недоліках. 2. Використання ситуаційного моделювання при управлінні активами і пасивами банку. 3. Використання ГЕП-менеджменту при управлінні активами/пасивами банку	
Тема 8. Управління кредитним портфелем банку	1. Особливості формування кредитної політики банку. 2. Методика оцінки кредитоспроможності позичальника (вітчизняний і зарубіжний досвід). 3. Визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальниками	[2; 6; 7; 12; 13; 20; 21]
Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	1. Як здійснюється структуризація інвестиційного портфеля банків? 2. Які існують основні види ризиків інвестиційної діяльності банків?	[4; 6; 7; 9; 17; 20; 21]

Закінчення табл. 5

1	2	3
Тема 10. Управління ліквідністю банку	1. Які фактори впливають на динаміку ліквідності банку? 2. У чому полягають недоліки використання коефіцієнтного методу для оцінки потреби банку в ліквідних коштах? 3. Ліквідність як один із найважливіших показників надійності і платоспроможності банку	[4; 7; 12; 16; 20]
Тема 11. Управління прибутковістю банку	1. Організація фінансового обліку доходів і витрат банку. 2. Фінансова звітність банку та її аналіз. 3. Чистий процентний дохід як базовий показник оцінки успішності роботи банку	[1; 2; 8; 9; 15 – 18]

7. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Дайте визначення понять "менеджмент", "банківський менеджмент", "фінансовий менеджмент у банку".
2. Охарактеризуйте специфіку банківського менеджменту.
3. На яких принципах базується фінансовий менеджмент у банку?
4. Розкрийте зміст основних компонентів банківського менеджменту.
5. Розкрийте процес управління банком за його функціями.
6. Чим відрізняються стратегічне бачення і місія компанії?

7. Які основні фактори впливають на процес стратегічного планування?
8. Опишіть алгоритм розробки стратегії в комерційному банку.
9. Назвіть характерні риси стратегічного менеджменту в банку.
10. Яке призначення носить процедура ситуаційного і SWOT-аналізу в процесі вироблення стратегії банку?
11. Якою, на вашу думку, може бути місія сучасного комерційного банку?
12. Що таке конкурентна перевага і які основні шляхи її досягнення в банківській сфері?
13. Опишіть процедуру складання, затвердження, контролю й оперативного коригування стратегічного плану розвитку комерційного банку.
14. Коротко охарактеризуйте актуальність і характерні риси впровадження інструментів стратегічного менеджменту у вітчизняній банківській системі.
15. Які переваги забезпечує планування? Які види й етапи має планування? Яку роль відіграє у плануванні нормативна база?
16. Як можна оцінити якість плану ?
17. У чому полягає сутність тактичного та фінансового планування?
18. Дайте визначення функціонування та розвитку організації.
19. Що таке організаційна структура банку?
20. Яким критеріям має відповідати організаційна структура?
21. Розкрийте зміст принципів структуризації.
22. Назвіть основні риси функціональної організаційної структури.
23. Опишіть територіальну, продуктову, ринкову та інноваційну структури.
24. За допомогою яких показників дається кількісна оцінка достатності капіталу банку?
25. За якими ознаками класифікуються зобов'язання банку?
26. За допомогою якого показника визначається вартість ресурсів?
27. Охарактеризуйте процес планування потреби в капіталі.
28. У чому полягає головна задача менеджменту пасивних операцій банку?
29. Які операції банків відносяться до депозитних, а які до недепозитних?

30. Які фактори повинні враховуватися менеджерами банку при залученні ресурсів?

31. Які джерела мобілізації ресурсів є найбільш вигідними для банку з фінансової точки зору?

32. З яких елементів складаються загальні витрати банку на залучення ресурсів?

33. Дати визначення поняттю "безризикова процентна ставка" ("мертва точка") банку.

34. Дайте характеристику основним групам банківських активів з точки зору їх ліквідності і дохідності.

35. Що таке сек'юритизація активів?

36. Поясніть, у чому полягає інтегрований підхід до управління активами і пасивами.

37. Який зміст кредитних інструкцій?

38. Які основні джерела погашення кредиту?

39. Як розрахувати оптимальну процентну ставку за кредитом?

40. Які основні завдання постають перед банками у процесі формування та управління портфелем цінних паперів?

41. У чому полягають основні принципи попереднього формування портфеля інвестиційних пропозицій?

42. У чому сутність та які існують види валютної позиції банку?

43. Дайте характеристику способу оцінки потреби банку у ліквідних коштах, відомий як "метод джерел і напрямів використання коштів".

44. Як використовується операційно-вартісний аналіз при визначенні прибутковості діяльності банку?

45. Ефективність банківської діяльності та її оцінка.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота з дисципліни проводиться у вигляді: індивідуальних та групових консультацій. Під час індивідуальних консультацій студент отримує відповіді стосовно проблемних питань,

роз'яснення щодо розв'язання практичних завдань, а під час групових консультацій розглядаються питання для колективного обговорення.

9. Методики активізації процесу навчання

При викладанні дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" для активізації навчального процесу передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як: проблемні лекції, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, кейс-метод, ділові ігри, презентації. Основні відмінності активних та інтерактивних методів навчання від традиційних визначаються не тільки методикою і технікою викладання, але й високою ефективністю навчального процесу, який виявляється у: високій мотивації студентів, закріпленні теоретичних знань на практиці, підвищенні самосвідомості студентів.

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в табл. 6.

Таблиця 6

Розподіл форм і методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Тема 1. Засади фінансового менеджменту в банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Система банківського менеджменту: проблеми та перспективи"; <i>семінар-дискусія</i> з питання "Фінансовий менеджмент: методологія прийняття рішень у банківській сфері"
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю	<i>Проблемна-лекція</i> з питання "Організаційні етапи стратегічного управління банком"; <i>робота в малих групах</i> при розробці стратегії комерційного банку; <i>презентація</i> малими групами стратегій розвитку комерційних банків; <i>мозкова атака</i> щодо використання результатів SWOT-аналізу при розробці стратегії банку
Тема 3. Органи управління та організаційна структура банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Реорганізація структури банку під впливом чинників зовнішнього та внутрішнього середовища банку"; <i>семінар-дискусія</i> з питання "Злиття та поглинання як форма реорганізації банку"
Тема 4. Система планування банківської	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Оцінка ефективності планування діяльності в банку"; <i>робота в малих групах</i> при розробці бізнес-плану

діяльності	комерційного банку; <i>презентація</i> малими групами бізнес-плану комерційного банку
Тема 5. Управління капіталом у банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Шляхи підвищення капіталізації банківської системи України"; <i>робота в малих групах</i> при аналізі капіталу банку та дослідженні джерел його формуванн
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Маркетинговий менеджмент у банку"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів управління зобов'язаннями банку; <i>кейс</i> "Моделювання ресурсної бази банку"
Тема 7. Управління активами і пасивами банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Інтегрований підхід до управління активами і пасивами банку"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів та моделей управління активами і пасивами банку; <i>кейс</i> "Проблема практичного застосування ГЕП-менеджменту"
Тема 8. Управління кредитним портфелем банку	<i>Міні-лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Оцінка якості кредитного портфеля банку"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів управління кредитним портфелем банку; <i>мозкова атака</i> щодо пошуку напрямків підвищення ефективності кредитної діяльності банку

Закінчення табл. 5

1	2
Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	<i>Міні-лекція</i> з питання "Особливості роботи банку на фондовому ринку"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів управління інвестиційним портфелем банку; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах; <i>кейс</i> "Управління інвестиційним горизонтом банківського портфеля цінних паперів"
Тема 10. Управління ліквідністю банку	<i>Проблемна лекція, семінар-дискусія</i> з питання "Криза ліквідності банку – шляхи вирішення проблеми"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів управління ліквідністю банку; <i>презентація</i> результатів роботи в малих групах
Тема 11. Управління прибутковістю банку	<i>Проблемна лекція</i> з питання "Шляхи підвищення прибутковості банківського бізнесу"; <i>робота в малих групах</i> при дослідженні методів управління прибутковістю банку

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага студентів концентрується на

матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовується досвід закордонних навчальних закладів.

Міні-лекції передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу й характеризуються значною ємністю, складністю логічних побудов, образів, доказів та узагальнень.

Робота в малих групах використовується з метою активізації роботи студентів при проведенні семінарських і практичних занять. Використання цієї технології дає можливість структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання.

Мозкові атаки – це метод розв'язання невідкладних завдань за дуже обмежений час. Сутність його полягає в тому, щоб висловити якнайбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити та здійснити їх селекцію.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій) – дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій.

Презентації – виступи перед аудиторією – використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу.

Ділові та рольові ігри (інсценізації) – форма активізації студентів, за якої вони задіяні в процесі інсценізації певної виробничої ситуації в ролі безпосередніх учасників подій.

Банки візуального супроводу сприяють активізації творчого сприйняття змісту дисципліни за допомогою наочності.

10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів

Система оцінювання знань, вмінь та навичок студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" передбачають лекційні, семінарські та практичні заняття, а також самостійну роботу.

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь,

комунікацій, автономності та відповідальності студентів, що відповідає певному рівню Національної рамки кваліфікацій України включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, лабораторних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Модульний контроль проводиться у формі колоквиуму або модульної контрольної роботи за відповідний змістовий модуль.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі заліку та іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Підсумкова кількість балів за змістовий модуль може виставляється як сума балів за всіма формами контролю плюс оцінка за колоквиум.

Поточний контроль передбачає наступні види: усне опитування, фронтальне опитування, індивідуальне опитування, письмові контрольні роботи, тестування, колоквиум.

Підсумковий контроль з дисципліни "Фінансовий менеджмент у банку" в першому семестрі проводиться у формі заліку, який полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських заняттях та самостійної роботи. Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи колоквиум або модульну контрольну роботу. Бали, отримані за колоквиум або модульну контрольну роботу, додаються до балів за поточну успішність. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Сумарний результат у балах складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – незараховано" і заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за формами та методами навчання у першому семестрі представлено у табл. 7.

**Розподіл балів за формами та методами навчання
у першому семестрі**

Теми змістовного модуля	лекції	практичні	Домашні завдання	Індивідуальне завдання	Поточні КР	Колоквіум	Всього
Тема 1. Теоретичні засади фінансового менеджменту в банку	4	4	4	20	5	12	100
Тема 2. Стратегічне управління банківською діяльністю	4	2	4		5	12	
Тема 3. Органи управління та організаційна структура	4	4	4		5	12	
Тема 4. Система планування банківської діяльності	4	4	4				
Всього	16	14	16	20	10	24	100

Структура колоквіуму за змістовним модулем 1

Завдання 1 (стереотипне) – 2 бали.

Подайте організаційну структуру банку побудовану за дивізіональним принципом. Представте схему прийняття управлінських рішень на всіх ланках організаційної структури банку.

Завдання 2(стереотипне) – 2 бали.

Подайте бізнес-план роботи АТ банку ("Меркурій") на наступний рік. Банк працює в харківському регіоні, за рівнем активів та капіталу відноситься до групи середніх банків. Банк надає весь перелік банківських послуг, але пріоритетним є: іпотечне кредитування. Для обслуговування клієнтів відкрито відділення у місті та в обласних центрах.

Завдання 3 (стереотипне) – 2 бали.

Ряд банків звернулися до НБУ з проханням про участь в аукціоні з продажу кредитних ресурсів. На кредитному аукціоні запропоновано до продажу ресурсів на 40 млн грн. Назвати специфічні властивості міжбанківських кредитів як одного з джерел банківських ресурсів. Зробити висновок про можливість продажу кредитних

ресурсів банкам, пояснити можливі рішення НБУ. Від банків надійшли всі потрібні документи, які містять інформацію:

Показники	Банк 1	Банк 2	Банк 3	Банк 4
Норматив адекватності регулятивного капіталу, %	8	10	11	12
Норматив адекватності основного капіталу, %	9	5	8	9
Норматив миттєвої ліквідності, %	25	30	35	33
Норматив поточної ліквідності, %	65	74	80	80
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента, %	24	39	7	20
Норматив великих кредитних ризиків	6	8	2	7
Норматив інвестування в цінні папери окремо кожною установою, %	3	4	5	4
Капітал банку, млн грн	180	162	130	22
Сума отриманих банком міжбанківських кредитів, млн грн	60	5	40	48
Обсяг кредитних ресурсів, які банк має намір придбати, млн грн	40	30	30	20
Відсоткова ставка, запропонована комерційним банком, %	12	13	11	11
Облікова ставка НБУ, %	12	12	12	12

Завдання 4 (евристичне) – 3 бали.

Розмір регулятивного капіталу банку становить 8 100 тис грн, у тому числі основний капітал – 3 900 тис грн.

Визначити відповідність нормативам НБУ достатності капіталу (Н2, Н3). Якщо банк збільшить обсяг кредитування центральним органам влади та іншим клієнтам на 20 %, то як це вплине на рівень достатності капіталу за інших рівних умов?

Активи банку	Сума, тис. грн	Коефіцієнт ризику	Активи, зважені за ризиком, тис. грн
1. Банкноти та монети в касі	83	0	
2. Дорожні чеки	16	0	
3. Кошти в НБУ	259	0	
4. Боргові цінні папери центральних органів держуправління	20 187	0	
5. Боргові цінні папери місцевих органів влади	29	20	
6. Кошти в інших банках	3 545	50	
7. Кредити наданні центральним органам управління	4 125	10	

8. Кредити надані іншим клієнтам	45 108	100	
9. Векселі	1 201	100	
10. Основні фонди	5 823	100	
11. Гарантії, акредитиви, надані банком	4 307	100	
12. Зобов'язання з кредитування	2 000	50	
Усього			

Завдання 5 (евристичне) – 3 бали.

Відповідно до організаційних етапів стратегічного управління розробіть стратегію для банку (ПАТ КБ "Приватбанк"). Банк за розміром активів та капіталу входить до групи найкрупніших банків України, за формою власності – публічне акціонерне товариство. Банк – універсальний, має розширену мережу філій та відділень, є лідером на ринку платіжних карток України.

Критерії оцінювання колоквиуму за змістовним модулем 1

Визначення загальної оцінки за результатами колоквиуму здійснюється як сума оцінок за кожне завдання з врахуванням наступних критеріїв оцінювання:

Завдання 1, 2, 3 (має 2 бали).

2 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за вірним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі, може бути технічна неточність
0,5 бала	вирішення завдання з однією незначною помилкою
1 бал	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку
0,5 бала	вирішення завдання зі значною кількістю помилок

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Завдання 4, 5 (має 3 бали).

3 бали	вирішення завдання у повному обсязі, без допущення помилок, за вірним алгоритмом, який демонструє знання фундаментальної облікової моделі
2 бали	вирішення завдання з однією технічною неточністю
1 бал	вирішення завдання з незначною кількістю помилок, якщо недостатньо точно класифіковані статті активів, зобов'язань та капіталу банку

0,5 бала	вирішення завдання зі значною кількістю помилок
----------	---

Якщо завдання не вирішено, оцінка не ставиться.

Підсумковий контроль з дисципліни в другому семестрі проводиться у формі іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Розподіл балів за формами та методами навчання у другому семестрі представлено у табл. 8.

Таблиця 8

**Розподіл балів за формами та методами навчання
у другому семестрі**

Теми змістовного модуля	лекції	практичні	домашні завдання	поточні КР	колоквіум	іспит	всього
Тема 5. Управління капіталом у банку	1	2	2	5	14	40	100
Тема 6. Управління зобов'язаннями банку	1	2	2				
Тема 7. Управління активами та пасивами банку	1	1	2				
Тема 8. Управління кредитним портфелем комерційного банку	1	2	2	5			
Тема 9. Управління інвестиційним портфелем банку	1	1	2				
Тема 10. Управління ліквідністю банку	2	3	3				
Тема 11. Управління прибутковістю банку	1	2	2				
Всього	8	13	15	10	14	40	100

Підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результатами успішності студента при поточному контролі (максимум 60) та при іспиті (максимум 40). Умовою допуску до іспиту є загальна сума балів при поточному контролі не менше 35.

Іспит здійснюється у письмовій формі за екзаменаційними білетами.

Зразок екзаменаційного білета

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

**ЗАВДАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "Фінансовий менеджмент у банку"
для студентів спеціальності 8.03050802 "Банківська справа"
галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво"**

1. Завдання С-01

Подати типову організаційну структуру банку. Як може бути використана проектна організація для розв'язання конкретного завдання – впровадження нової банківської послуги.

2. Завдання Д-01

Визначте за наведеними даними середній строк зберігання вкладів, рівень осідання вкладів і оборотність вкладів, зробіти висновки щодо зміни значень згаданих показників.

Показники	2011	2012	2013
Середньорічний залишок вкладів, тис. грн	62 123,0	68 878,9	78 173,7
Приплив вкладів населення, тис. грн	6 343,6	8 498,0	10 692,8
Обороти за вкладами населення, тис. грн:			
за приходом	32 221,0	38 461,1	54 003,3
за видатками	25 973,0	29 954,5	43 319,2

3. Завдання Д-02

Відомо, що капітал банку становить 27 500 тис. грн, НБУ було встановлено такі курси валют до гривні: долари США – 8,970; Євро – 11,62; російський рубль – 0,2.

Розрахуйте валютну позицію банку за кожною валютою та норматив (Н13) ризику відкритої позиції банку. Визначте вплив на прибуток банку та виконання нормативу (Н13) валютної позиції банку зміни курсу: долари США до 9,2, Євро 12,2, російський рубль 0,182. зробіть висновки щодо ефективності управління валютною позицією в комерційному банку. В таблиці данні наведено в гривнях.

Показники	EUR	USD	RUR
1. Грошові кошти та залишки в НБУ	80	1160	60
2. Казначейські цінні папери	0	0	0
3. Кошти в інших банках	20	3 380	420
4. Кредити та заборгованість клієнтів		109 520	0
5. Цінні папери на продаж	0	0	0
6. Інвестиційні цінні папери	0	0	0
7. Довгострокові вкладення в асоційовані та дочірні компанії	0	0	0
8. Основні засоби	0	0	0
9. Нараховані доходи до отримання	0	2 940	0
10. Інші активи	1 350	1 500	0
Усього активів			
1. Кошти банків	0	40 950	30
2. Зобов'язання клієнтів	100	66 860	240

3. Інші депозити	0	0	0
4. Боргові цінні папери, емітовані банком	0	0	0
5. Нараховані витрати до сплати	0	7 660	0
6. Інші зобов'язання	0	30	0
Усього зобов'язань			
Чиста балансова позиція			

4. Завдання Е-01

Співробітнику аналітичного відділу дано завдання підготувати звіт щодо ефективності управління комерційним банком. Аналіз ефективності управління комерційним банком здійснить за допомогою коефіцієнтів ефективності. Зробіть висновок щодо ефективності управління банком та запропонуйте заходи щодо покращення його діяльності.

Показники	01.01.2012 р.	01.01.2013 р.	Темп зміни в % або абсолютне
Вихідні дані, тис. грн			
1. Балансовий прибуток	35 244,3	40 235,1	
2. Доходи загальні	88 788,0	100 590,0	
3. Процентні доходи	60 348,0	59 049,0	
4. Непроцентні доходи	28 440,0	41 541,0	
5. Інші операційні доходи	1 557,0	3 147,0	
6. Процентні витрати	17 100,0	22 044,0	
7. Середньорічні активи загальні	254 211,0	286 722,0	
8. Середньорічні недохідні активи	112 983,0	84 805,0	
9. Надані кредити середньорічні	153 573,0	139 122,0	
10. Підпроцентні зобов'язання (депозити + міжбанківські кредити)	58 803,0	66 426,0	
11. Витрати загальні	64 587,0	72 417,0	
12. Витрати непроцентні	47 484,0	50 373,0	
13. Середньорічна чисельність працівників	350	400	
Коефіцієнти ефективності			
1. Загальний рівень рентабельності			
2. Коефіцієнт окупності витрат доходами			
3. Чиста процентна маржа (дохідність активів)			
4. Чистий спред			
5. Інший операційний дохід			
6. "Мертва точка" прибутковості банку			
7. Продуктивність праці, грн			

5. Завдання Е-02

Відповідно до організаційних етапів стратегічного управління розробіть стратегію для комерційного банку ("Ощадбанк"). Банк за розміром активів та капіталу

входить до групи найкрупніших банків України, за формою власності – акціонерне товариство, 100 % акціонерного капіталу якого належить державі. Банк – спеціалізований, має розширену мережу філій та відділень.

Розглянуто на засіданні кафедри банківської справи
Протокол № _____ від _____ 2014 р.
Завідуючий кафедри
банківської справи
Екзаменатор

Критерії оцінювання

Визначення загальної оцінки за результатами екзамену здійснюється як сума оцінок за кожне завдання з врахуванням наступних критеріїв оцінювання. Оцінювання здійснюється окремо за кожним завданням відповідно в межах від 0 до 8 балів. Загальна оцінка студента визначається на основі рішення екзаменаційної комісії відповідно до Положення про атестацію як сума отриманих балів за всіма вирішеними завданнями (при встановленій 100-бальній системі оцінювання рівня знань студентів).

Таблиця 9

Критерії оцінювання екзаменаційного завдання (max 8 балів)

Бал	Критерії оцінювання завдання (max 8 балів)
1	2
7 – 8	Правильно виконано всі дії за правильним алгоритмом, запропоновано альтернативні алгоритми вирішення завдання, надано повні пояснення до проведених розрахунків та зроблено висновки, обґрунтовано власну відповідь, наведено пояснювальні приклади з практики

Закінчення табл. 9

1	2
5 – 6	Отримано вірну відповідь без допущення методичних та арифметичних помилок, використано типовий алгоритм з частковим поясненням отриманих результатів
3 – 4	Наведено простіші початкові формули без будь-яких пояснень, розпочато розрахунки за наведеними формулами, у розрахунках є математичні помилки, отримана відповідь неправильна (або частково вірна в межах певної частини комплексного завдання)
1 – 2	Завдання не вирішене, наведені найпростіші початкові формули без будь-яких пояснень (або не наведені зовсім), відсутня правильна відповідь на ключове питання, відсутня логіка підходу до вирішення завдання

Умовою складання іспиту є загальна сума балів за іспит не менше

25. Сумарний результат у балах складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – незараховано" і заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Для виставлення залікових оцінок (залік диференційований) та екзаменаційних оцінок використовується розширена шкала підсумкового контролю. Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації. У документи про освіту та академічну документацію для мобільності студентів (додаток до диплому Європейського зразку) негативні оцінки не заносяться, оцінка "достатньо" (54 – 59 балів) замінюється на оцінку "задовільно" (60 балів). Перерахунок підсумкової суми балів у традиційну і міжнародну оцінку наведено в табл. 10.

Таблиця 10

**Перерахунок підсумкової суми балів у традиційну
і міжнародну оцінку**

Оцінка	Підсумкова сума балів, зараховує успішно складений екзамен	Оцінка (ECTS)
5 (відмінно)	90 - 100	A (відмінно)
4 (добре)	85 – 89	B (дуже добре)
	75 – 84	C (добре)
	70 - 74	D (задовільно)
65 – 69		
3 (задовільно)	60 – 64	E (посередньо)
	Нижче 60 балів	F (незадовільно)

11. Рекомендована література

11.1. Основна

1. Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. проф. А. М. Герасимовича. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.

2. Аналіз діяльності комерційного банку : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю "Банківський менеджмент" / за ред. А. М. Герасимовича, Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : ПП "Рута", 2001. – 384 с.

3. Банківський менеджмент : підручник / за ред. О. А. Кириченка, В. І. Міщенко. – К. : Знання, 2005. – 832 с.

4. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : навчальний посібник / О. В. Васюренко. – К. : Видавничий центр "Академія", 2001. – 316 с.
5. Глуценко В. В. Аналіз і регулювання діяльності комерційного банку / В. В. Глуценко, М. О. Кизим, Ч. Хонгвен. – Х. : ІНЖЕК, 2000. – 76 с.
6. Губарева І. О. Фінансовий менеджмент у банку : навчальний посібник / І. О. Губарева, О. М. Штаєр. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 240 с.
7. Козьменко С. М. Стратегічний менеджмент банку : навчальний посібник / С. М. Козьменко, Ф. І. Шпиг, І. В. Волошко. – Суми : ВТД "Університетська книга", 2003. – 734 с.
8. Колодізев О. М. Фінансовий менеджмент у банку: методологія прийняття рішень у банківській сфері : навчальний посібник / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова, І. О. Губарева. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2004. – 408 с.
9. Никитина Т. В. Банковский менеджмент / Т. В. Никитина. – СПб. : Питер, 2001. – 160 с.
10. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент банку : підручник / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с.
11. Система банківського менеджменту : навчальний посібник / за ред. О. С. Любуня, В. І. Грушко. – К. : Фірма "ІНКОС", 2004. – 480 с.
12. Тиркало Р. І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг : навч. посібн. / Р. І. Тиркало, З. І. Щибоволок. – К., 1999. – 236 с.

11.2. Додаткова

13. Банківські операції : підручник / за ред. докт. екон. наук, проф. А. М. Мороза. – К. : КНЕУ, 2000. – 384 с.
14. Батракова Л. Г. Экономический анализ деятельности коммерческого банка : учебник для вузов / Л. Г. Батракова. – М. : Изд. корп. "Логос", 1999. – 344 с.
15. Заруба О. Д. Фінансовий менеджмент у банку : навч. посібн. / О. Д. Заруба. – К. : Товариство "Знання", КОО, 1997. – 172 с.
16. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств : навчальний посібник / М. Р. Ковбасюк. – К. : Видавничий дім "Скарби", 2001. – 336 с.
17. Кочетков В. Н. Анализ банковской деятельности: теоретико-прикладной аспект : монография / В. Н. Кочетков. – К. : МАУП, 1999. – 192 с.
18. Отенко И. П. Анализ деятельности коммерческого банка : учебн. пособ. / И. П. Отенко. – Х. : Узд. ХГЭУ, 2001. – 156 с.

19. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ 2121-14, редакція від 11.10.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

20. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Інструкція НБУ, затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. за № 368; зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс] / Документ z0841-01, редакція від 09.08.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : / <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.

21. Про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями : Положення НБУ, затверджене Постановою Правління НБУ 25.01.2012 р. № 23 [Електронний ресурс] / Документ z0231-12, редакція від 02.08.2013 р., чинний; доступний з офіційного сайту Верховної ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0231-12>.

22. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках : посібник / Л. В. Руденко. – К. : Видавничий центр "Академія", 2002. – 376 с.

23. Финансовый менеджмент. Теория и практика : учебник / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 1998. – 656 с.

11.3. Ресурси мережі Інтернет

24. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

25. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів	4
2. Тематичний план навчальної дисципліни	7
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	8
4. Плани лекцій	13
5. Плани семінарських (практичних) завдань	15
6. Самостійна робота студентів	18

7. Контрольні запитання для самодіагностики	20
8. Індивідуально-консультативна робота	22
9. Методики активізації процесу навчання	22
10. Система поточного та підсумкового контролю знань студентів	25
11. Рекомендована література	34
11.1. Основна	34
11.2. Додаткова	34
11.3. Ресурси мережі Інтернет	35

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКУ"
для студентів спеціальності
8.03050802 "Банківська справа"**

всіх форм навчання

Укладачі: **Колодізєв** Олег Миколайович
Губарєва Ірина Олегівна

Відповідальний за випуск **Колодізєв О. М.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 38 ЕВ. Обсяг 37 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.